

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin tekijät avainasemassa [Ilman tekijöitä ei ole ammattimaista taidetta ja kulttuuria. Moni on vaihtanut alaa, koska jatkuva epävarmuudessa eläminen ei ole mahdollista. Tämä aivovuoto on estettävissä. Ammattimainen taide ja kulttuuri, kuten esittävä taide ja elokuva-ala, ovat erittäin työvoimaintensiivisiä ja siksi suuri osa budjetista menee ammattilaisten palkkoihin ja palkkioihin. Produktioita ei tehdä yksin, vaan ne työllistävät useita henkilöitä. Ammattimainen taide ja kulttuuri ovat toimiala, johon kannattaa investoida, sillä ne tuottavat yhteiskunnallista ja taloudellista hyötyä, kuten työllisyyttä, verotuloja, sivistystä ja elämänlaatua. Freelancerien luovalla panoksella tehdään merkittävä osa suomalaisesta taiteesta ja kulttuurista. Freelancerit tekevät työtään periodeissa,

pätkillä ja keikoilla. Suuri osa esm. ohjaajista, koreografeista, kuvaajista, elokuvaleikkaajista, tanssitaiteilijoista, muusikoista ja näyttelijöistä on freelancereita. Freelancerien sosiaaliturvaa on pyrittävä parantamaan. Heitä ei pidä jättää tukiverkkojen ulkopuolelle, jos halutaan säilyttää vahva kulttuurikenttä Suomessa. Kansainvälisyys voi vetää vain korkealaatuisen, ammattimaisen taiteen ja kulttuurin ansiosta. Toki kansainvälistyminenkin tarvitsee kunnan julkisen tuen, sillä taiteilijat ja ryhmät eivät pysty rahoittamaan itse kiertuetoimintaansa maailmalla. Edes Cannesiin valitun elokuvan "vienti" ei ole ilmaista, sillä osa elokuvan tekijöistä matkustaa sinne verkostoitumaan kansainvälisesti. Leikkausten alasajamat rakenteet tulee paikata vahvistamalla ammattimaisen taiteen ja kulttuurin perusrahoitusta ja työllistäviä rakenteita. Jos korkeastikouluteut taiteilijat ja tekijät eivät tule työllään toimeen, he vaihtavat alaa. Tämä aivovuoto voidaan estää vain, jos taidetyöllä tulee toimeen. Lähitulevaisuudessa on erittäin tärkeää keskittyä taiteen perusrahoituksen tukemiseen ja siihen, miten korkeastikouluetut taiteilijat ja tekijät työllistyvät ja tulevat toimeen leikkausten aiheuttamien konkurssien ja massatyöttömyyden jälkeen. Koulutusta ja uusien työpaikkojen syntyä esittävien taiteiden pariin on tuettava kaikin mahdollisin keinoin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry Teme kiittää lausuntopyyntöä. Suomen suurimpana taide- ja kulttuurialojen ammattiliittona Teme edustaa laajasti teatterin, tanssin, sirkuksen, elokuvan, tv-draaman ja tapahtumien ammattilaisia.

Temelle luovien alojen taiteilijat ja työntekijät ovat avainasemassa. He tekevät ammattimaisen taide- ja kulttuurityön, suunnittelevat, harjoittelevat ja toteuttavat teatteri-, tanssi- ja sirkusesitykset. He säveltävät ja sanoittavat musiikin, kirjoittavat kirjallisuuden teokset ja työستävät kuvataiteen teokset, elokuvat, draamasarjat, tv-ohjelmat, kulttuuritilaisuudet ja tapahtumat. He myös siirtävät lapsille ja nuorille taideopetuksen ja harrastamisen parissa ilon kokea, osallistua ja tehdä taidetta ja kulttuuria.

Teme on jäsentensä edunvalvoja, joka kouluttaa ja neuvoo jäseniään toimeentulon, työmarkkinatoiminnan ja työelämän pelisääntöjen osalta. Temelle taiteellinen työ on työtä. Ammattitaiteilijalla ja taidetyön tekijällä tulee olla samat oikeudet työelämässä, toimeentulossa ja sosiaaliturvassa kuin muillakin työntekijöillä yhdenvertaisena Suomen kansalaisena.

Temen toiminnan ytimessä on jäsentensä työehtojen turvaaminen. Toiminnassamme tämä edunvalvonta on laaja-alaista. Pyrimme tukemaan jäseniämme kaikin käytettävissä olevin resurssein. Pyrimme turvaamaan näiden ammattilaisten työntekemisen edellytykset. Haluamme turvata korkeatasoisen taiteen, taidetyön sekä elinkeinon edelleenkehittämisen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteko arvostaa taidetta ja kulttuuria ja korostaa niiden yhteiskunnallista merkitystä sekä tunnistaa ansiokkaasti taiteen ja kulttuurin kehittämistarpeet. Selonteko myös kiteyttää selkeästi

taide- ja kulttuuripoliittiset tavoitteet. Teme kannattaa näitä arvovalintoja. Ne ovat sivistyneitä, kunnianhimoisia ja niihin on helppo sitoutua.

Teme on kuitenkin huolissaan realiteeteistä. Tärkeintä on saada ammattimaisen taiteen ja kulttuurin PERUSRAHOITUS tukevalle perustalle, jotta eri toimijat, taidelaitokset ja taiteilijat eivät joudu jatkuvasti tasapainoilemaan epävarmuudessa ja pelossa. Huoli jatkuvuudesta ja toimeentulosta on alalla kroonistunut.

Kulttuuripoliittinen selonteko tähtää tulevaisuuteen, mutta vuosien 2024-2026 leikkausten vaikutukset heijastuvat 2030-luvulle ja jopa 2040-luvulle, jos lähitulevaisuudessa resurssit eivät kasva eivätkä rakenteet vahvistu. Rakenteilla tarkoitamme esimerkiksi vakituisia toimijoita ja työpaikkoja esittävän taiteen parissa sekä niiden rahoitusrakenteita. Ainoastaan pitkäjänteinen taide- ja kulttuuripolitiikka sekä riittävä julkinen rahoitus voi turvata näiden perusrakenteiden pysyvyyden. Jos alalla ei ole tarjolla työtä, jolla tulee toimeen, emme voi puhua ammattimaisen taiteen harjoittamisesta. Voimme puhua taiteen harrastamisesta muun työn ohessa. On kuitenkin kohtuutonta olettaa korkeastikoulutettujen taiteilijoiden ja tekijöiden tekevän muun alan päivätyötä, jotta heillä on vapaa-ajallaan varaa harrastaa taidetyötään.

Taiteen ja kulttuurin resurssointi ei ole mahdollista ilman julkista tukea ja riittävää perusrahoitusta. Huoli kuntien taloudellisen tuen vähenemisestä on todellinen. Yksityinen rahoitus, kuten apurahoja jakavat säätiöt, mesenaatit, yritykset ja taidebisnes eivät pysty mitenkään paikkaamaan julkisen tuen tarvetta. Yksityinen raha voi vain olla lisänä, koska satunnaisilla apurahoilla ja sponsoriyhteistyöllä ei ylläpidetä kulttuurilaitoksia ja varmisteta niiden pitkäjänteistä työtä.

Tulevaisuudenvisiot ovat epärealistisia, mikäli resurssointia ei pohdita ja ratkaista. Odotimme selonteolta enemmän konkretiaa ja tarkempaa näkemystä esimerkiksi rakenteiden uudistamisen, rahoituksen ja kansainvälisyyden osalta. Olisi tärkeää luoda konkreettinen toimeenpanosuunnitelma siitä, mitä ollaan tekemässä, miten ollaan tekemässä ja kuka uudistuksia vie eteenpäin.

Suomalaisen taide- ja kulttuuripolitiikan linjat päättävät hallitus(ohjelma), eduskunta ja OKM. Monet rahoittajat noudattavat näitä linjauksia ja mahdollistavat taiteen ja kulttuurin, mutta esimerkiksi elokuväsäätiö, Yleisradio, Taike, säätiöt tai kunnat eivät luo Suomen virallista linjaa. Nyt leikataan ja samalla halutaan katsoa "kukoistavaan" tulevaisuuteen, mikä kuormittaa selonteon uskottavuutta. Esimerkiksi kulttuurin ja taiteen tilastointi on juuri nyt syksyllä 2024 leikkausuhan alla, mutta selonteko painottaa tietopohjan vahvistamista.

Hieman häiritsevää on taiteen vähäisyys selonteossa. Kulttuuri on lähes rajaton käsite, joten kulttuuripolitiikassa on tarpeen puhua "taiteesta ja kulttuurista" yhdessä sekä lisäksi erottaa harrastustoiminta ja ammattimainen taidetyö toisistaan.

Selonteko korostaa taiteen ja kulttuurin välineellistä arvoa, mikä toki on totta. Toivottavaa olisi, että kulttuuripoliittinen selonteko toisi esiin taiteen ja sen tekemisen itseisarvon. Tällöin keskiöön nousevat ne, jotka kaiken kulttuurin ja sen ympärille rakentuvan hyvinvoinnin ja innovaatiot mahdollistavat. Kulttuuripoliittisen selonteon soisi korostavan enemmän heidän toimintansa kehittämistä ja tukemista niin taloudellisten kuin hyvinvointiin liittyvien kysymysten näkökulmasta.

Visiossa tulisi tuoda esille se, että taiteen ja kulttuurin parissa työskenteleville pyritään kehittämään tukirakenteita, jotka mahdollistavat niin psyykkisestä kuin fyysisestä jaksamisesta huolehtimisen. Suuri osa alan ihmisistä työskentelee freelancereinä ja itsensätyöllistäjinä, eikä heillä ole työsuhteen mukanaan tuomia mahdollisuuksia työkyvystä ja jaksamisesta huolehtimiseen. Korkeatasoisen taiteen ja kulttuurin, sekä siihen liittyvät kaikenlaiset innovaatiot, mahdollistavat työkykyiset taiteen ja kulttuurin tekijät. Tätä näkökulmaa kulttuuripoliittisen selonteon visio ei valitettavasti tuo näkyviin. Se olisi tärkeää, sillä visio on laadittu ajassa, joka kuormittaa taiteilijoita niin kulttuuriin kuin sosiaaliturvaan kohdistuvin leikkauksin.

Visio korostaa digitaalisuuteen liittyvien mahdollisuuksien aktiivista etsimistä taiteen ja kulttuurin kehittämisessä. Toivottavaa kuitenkin olisi, että visio korostaisi myös taiteen käsityöläisyyttä. Ilman erityisosaamista, jonka taiteilija joutuu hankkimaan ja vaalimaan läpi uransa, ei ole mahdollista tuottaa pääomaa myöskään digitaaliseen jatkojalostamiseen. Kulttuuripoliittisen selonteon tulisi visiossa kehittää ja turvata näitä ammattitaidon ylläpitämiseen ja edelleen kehittämiseen tähtääviä rakenteita siten, että ne ovat maantieteellisestikin saavutettavia.

Taidekoulutuksen keskeistä merkitystä tulisi korostaa selonteossa. On tärkeää, että koulutuksessa ja opetussuunnitelmissa huomioidaan alan muutostarpeet ja tuetaan vision tavoitteita. Koulutuksen sisällöt on resurssoitava niin, että korkeatasoisen opetuksen substanssi ei vaarannu. Esimerkiksi työelämätaitoihin panostaminen jo opiskeluaikana on keskeistä. Tämä palvelee myös visiossa esitettyä tavoitetta luovan potentiaalın paremmasta hyödyntämisestä kaikilla elinkeinoelämän eri osa-alueilla.

Teme korostaa tekijöiden ja taiteilijoiden avainasemaa!

Ilman tekijöitä ei ole ammattimaista taidetta ja kulttuuria.

Moni on vaihtanut alaa, koska jatkuva epävarmuudessa eläminen ei ole mahdollista. Tämä aivovuoto on estettävissä. Ammattimainen taide ja kulttuuri, kuten esittävä taide ja elokuva-ala, ovat erittäin työvoimaintensiivisiä ja siksi suuri osa budjetista menee ammattilaisten palkkoihin ja palkkioihin. Produktioita ei tehdä yksin, vaan ne työllistävät useita henkilöitä.

Ammattimainen taide ja kulttuuri ovat toimiala, johon kannattaa investoida, sillä ne tuottavat yhteiskunnallista ja taloudellista hyötyä, kuten työllisyyttä, verotuloja, sivistystä ja elämänlaatua.

Freelancerien luovalla panoksella tehdään merkittävä osa suomalaisesta taiteesta ja kulttuurista. Freelancerit tekevät työtään periodeissa, pätkillä ja keikoilla. Suuri osa esm. ohjaajista, koreografeista, kuvaajista, elokuvaleikkaajista, tanssitaiteilijoista, muusikoista ja näyttelijöistä on freelancereita.

Freelancerien sosiaaliturvaa on pyrittävä parantamaan. Heitä ei pidä jättää tukiverkkojen ulkopuolelle, jos halutaan säilyttää vahva kulttuurikenttä Suomessa.

Kansainvälisyys voi vetää vain korkealaatuisen, ammattimaisen taiteen ja kulttuurin ansiosta. Toki kansainvälistyminenkin tarvitsee kunnan julkisen tuen, sillä taiteilijat ja ryhmät eivät pysty rahoittamaan itse kiertuetoimintaansa maailmalla. Edes Cannesiin valitun elokuvan "vienti" ei ole ilmaista. Elokuvan tekijöiden pitää päästä matkustamaan verkostoituakseen kansainvälisesti.

Leikkausten alasajamat rakenteet tulee paikata vahvistamalla ammattimaisen taiteen ja kulttuurin perusrahoitusta ja työllistäviä rakenteita. Jos korkeastikouluteut taiteilijat ja tekijät eivät tule työllään toimeen, he vaihtavat alaa. Tämä aivovuoto voidaan estää vain, jos taidetyöllä tulee toimeen.

Lähitulevaisuudessa on erittäin tärkeää keskittyä taiteen perusrahoituksen tukemiseen ja siihen, miten korkeastikoulutetut taiteilijat ja tekijät työllistyvät ja tulevat toimeen leikkausten aiheuttamien konkurssien ja massatyöttömyyden jälkeen. Koulutusta ja uusien työpaikkojen syntyä esittävien taiteiden pariin on tuettava kaikin mahdollisin keinoin.

Kulttuurin perusta saadaan tulevaisuuskestäväksi riittävällä resurssoinnilla!

Ammattimaisen taiteen ja kulttuurin infrastruktuurin perusrahoitus on tärkeä. Jos perusrahoitus ei ole riittävä, ei ole tekijöitä eikä saavutettavaa kulttuuria.

Visiossa kulttuurin perusta rakennetaan tulevaisuuskestäväksi. Teme näkee erityisen merkittävänä vision esille tuoman taiteen ja kulttuurin alueellisen saavutettavuuden turvaamisen. Vain sitä kautta taiteen ja kulttuurin arvostus voi lisääntyä sekä taiteen ja kulttuurin mahdollisuudet kansakuntaa rakentavana voimavarana toteutua.

Tämä edellyttää, että kulttuuria ja taidetta toteutetaan aluepoliittisesti koulutettujen ammattilaisten toimesta. Saavutettavan taiteen ja kulttuurin tulee olla korkeatasoista ja kunnianhimoisesti toteutettua kaikkialla Suomessa, kaikenlaisessa toiminnassa ja kaiken ikäisiä koskien. Tämän päivän lapset ja nuoret ovat niin tulevaisuuden taiteen ja kulttuurin kuluttajia, kuin sen tuottajia ja tekijöitä.

Taiteen, kulttuurin ja sivistyksen ammattilaisten työn ja toimeentulon turvaaminen on keino saada kulttuuri kukoistamaan.

Saavutettavuus sekä lasten ja nuorten kasvaminen taiteen ja kulttuurin parissa ja heidän viestinnällisten taitojensa vahvistaminen ovat todella tärkeitä. Nämä arvokkaat tavoitteet tulee resurssoida.

Saveljeff Anne
Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto Teme ry